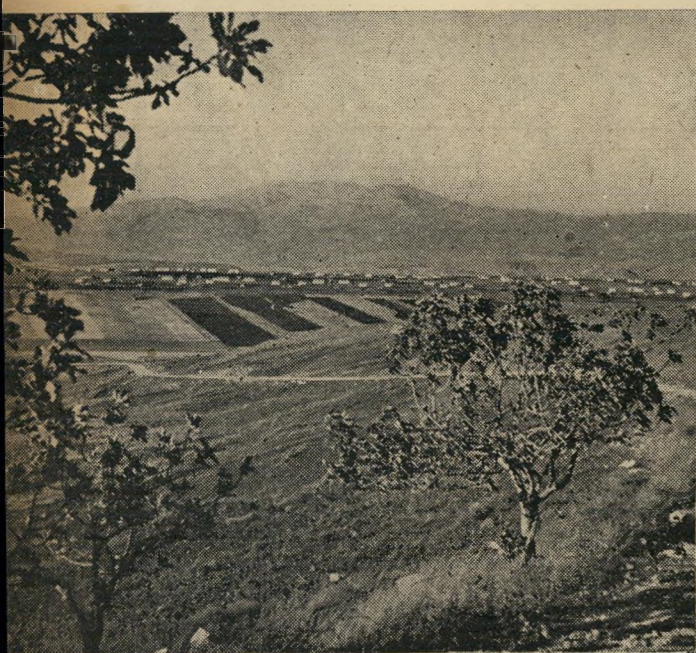
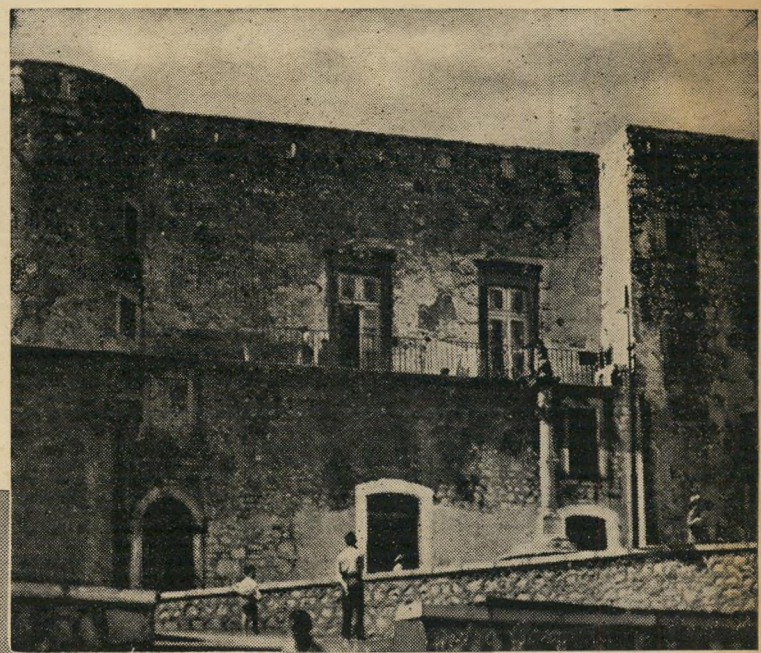


אלוהים אלה בסאן-ניקאנדרו



עדת איכרים איטלקיים
בזכפי האפנינים (ליד
אבולו של קרדו לוי ופז-
טמרה של איגנאצו סידו-
נה) שהתגייסה ב-1932,
למרות התנגדות הרבנות
ברומא וחוקי הגזע הפ-
שיסטיים, נתגלתה על-ידי
קצין החטיבה היהודית
הלוחמת המפנה את ק-
אותם הדתית לציונות
מעשית והתיישבה בנכוד
הלכנון בהתאם לחזון נ-
ביאם, נכה מדחמה שה-
ביא ליהודי עדתו אחר
שגידה תרגום איטקי של
התנ"ך בכית חודים צבאי.



ישראל : כפר עלמא בין הרי הגליל העליון

לים, שהסתכלו בי במבט מלא-הערצה, פעו-
טות מוציא-אגודלים, אמהות המשתקות את
תינוקותיהן וצעיר אחד שאפילו העז לנגוע
באצבעו בשרוול, אך נסוג בבהלה כשהסי-
תובבתי.

עמדתי והרגשתי מורד. הזקן, שאחו בימיני
בשתי ידיו, כאילו לא האמין למראה עיניו,
שאל מהסס אם אני בא באמת מירושלים, עיר
הקודש, "לא בדיוק", עינתי וכמעט איבדתי
את השליטה על קולי, "לא מירושלים, כי אם
מבית שערים, הרחוקה כארבעים קילומטר
מחיפה..." היה קשה להסביר זאת: "בכל
אופן, זה בין דן ובאר-שבע". הם מלמלו, דן
ובאר-שבע" ביראה, ואלה שעמדו בחוץ, על
קצות בהונותיהם, שלא להפסיד מאומה, חזרו:
"דן ובאר-שבע", בחדר נשתררה שתיקה בלתי-
נעימה, שהופסקה על-ידי הזקן שביקש את
סליחתי על שאינו קם בנוכחותו, כי "הקדוש"
ברוך-הוא נטל ממני את השימוש ברגלי וכן
שהמשכתי מסתכל בו בתמהון, הסביר כיצד
הוא ועדתו הקטנה התפללו, משך שנים, בכל
מאדום, לביאת בני ישראל, היהודים מהארץ
הקדושה, ארזי הלבנון האדירים, ועתה נת-
גשם, לבסוף, חלומם! הוא היה מרוגש כולו
ולחץ את ידי כשכל הנוכחים מתנשמים ומשי-
תעלים בקול.

כסא כבוד, שהיה מכוסה בד לבן,
הובא מהחץ והוכרחתי לשבת. צלוחית כסף
נושאת בקבוק יין הופיעה מאישם מלווה לחם
לבן, זיתים וגבינה שהובאו על-ידי תלוכת
נשים ששרתו אותי, כבולען קשות, כל פעם
שהסתכלתי בהן. לפני שיכולתי להתנגד, חלצו
שני בחורים את נעלי, רחצו את רגלי בקערת
מים חמים. הרגשתי סתרחר ומהערד כל דבר
שיכולתי לאומרו, ביקשתי לשבת לפחות, אך
הם סרבו, ברומם לי כי יהיה זה חילול
הקדש לשבת בנוכחותי.

המזהמה מרם נפתיימה. כיוון שלא
ידעתי מה עלי לעשות, מצאתי פתרון נוח:
שתייתי שתי כוסות יין, אחת אחר השנייה
והחלתי מספר על הארץ המובטחת, על הרי
יהודה מכוסה הטל, על מורדות הכרמל המרי-
ריקים תמיד, על מעיינות הירדן הקרירים
בגליל, הבורמים לתוך ים הכינרת הוך כבי-
דולח, על ההתיישבות החדשה. הנושא, היין
הישן והחרוף והמקשיבים האוהדים השכיחו
את הזמן והמקום.

השעה היתה מאוחרת כשנזכרתי בגיפ
חסר המשמר שגשאר בחוץ ובמלחמה שטרם
נסתיימה, במרחק שלוש שעות נסיעה צפונית.
הנערים שישבו לרגלי היו פעורייפה, הגי-
שים ניגבו את עיניהן וכולם דחקו בי להוסיף
ולאכול ממשעמיהם. קמתי לנעול את נעלי,
אך הם לא התירו לי זאת. הסברתי להם
שבארץ-ישראל אני איכר כמותם, לא נביא
ולא בן-נביא, כי אם יהודי פשוט היוודע מעט
ואיטלקית, הם חשבו זאת לענוה.

ואו סיפר לי דונטו מנדוציו (זה היה שם
הזקן) כי נולדו קטולים, אך לפני 13 שנה "ראו
את האור" והתגיירו. האר-
לוהים, הוא אמר, הורה
אותו להפיץ את הדת בין



איטליה: המבצר אשר בכפר סאן-ניקאנדרו

מאת פנחס לפיד

לטי הכיוון של המחנה השמיני, שהוצ-
בו לאורך הכבישים, תבעו מאת כל נהגי
השיירות לא לעצור שעה שהם עוברים בכ-
פרים וכך קרה שמחלקה ב' של הפלוגה
הארצישראלית מספר 178 המשיכה לטפס
במעלה רחובו המרוצף של הכפר סאן ניק-
קאנדרו שבדרבן ("הגרגניקו") של המגף ה-
איטלקי, למרות חבורת הילדים שנופפו דגל
כחול-לבן, ששוא מגן דוד רקום-משי, בכל
כוחו, לתוך פני הנהגים המופתעים.

שעתיים לאחר מכן, כאשר עצרנו לפני מטה
הפלוגה בפוגיה, גרד הסמל עמוס, איש כנרת,
את פדחתו ואמר: "זה משונה. הם בכלל לא
נראו כיהודים. אבל הלא ראינו את הדגל?
רקום-יד ונחמד... בכל זאת, ייתכן שזה רק
פנטז חדש לבקשת בקשישי". הרביסרן אמר
שזה מוזנח, מי זה שמע על עדה יהודית
המוקנת בפסגות האפנינים, ובכלל, כל ה-
עניין מזכיר לו את עסק המוקש בבנוני.
זה היה כל מה שהייתי צריך לשמוע
כדי להתחיל להתעניין בפשר הדבר. בבוקר
יום השני, "ארגנתי" ילקוט-גב מלא שימורים
וכיוונתי את הגיפ שלי לעבר סאן-ניקאנדרו.

ארזי הלבנון באו. השמש עלתה מעי-
בר להרים כאשר עצרתי ליד שוקת הסוסים
בככר הכפר, בגלותי באי-בטחון את כתפיות
"מלשתינה (א"י)" החילוית מהכה מרגיש
שוטף יותר ויותר. מדים בריטיים עדיין היו
כוח מושך באותם ימים ולא עבר זמן רב עד
שנתקבל סביבי המון רב, למרות שהצעירים
ביכרו לעמוד במרחק מה בהשמיעם גיחושים
שוניים לסיבת הופעתי בכפר. כמעט והתי-
לשתי לבטל את כל העסק כאשר נער בן 16,
מוגוש וחייבני, קרב אלי, הושיט את ידו
והשמיע: "שלום!"

עניתי "שלום" שמח והוספתי בעברית:
"כולכם יהודים?" הוא הסמיך והשיב באיטל-
קית עמוסת מבטא דרומי: "אני מצטער,
אדוני, אך אני דובר איטלקית בלבד!" כאילו
התבייש בדבר, חזרתי על שאלתי. "לא, לא
אלה", הצביע לעבר קהל הילדים מאחוריו,
שהתקרבו אלי בינתיים, "אבל, אם תבוא עמי,
אדוני, אז, או —" החל מגמגם מתוך התרגי-
שות "או אראה לך את רבנו — בבקשה!"
התחנן אלי כשראה שאני מהסס.

במרחק מאה מטרים עצרנו לפני בית פנה
חד-קומתי, מסיידה, נקי ובעל גג עשוי תבן.
בדרכנו נתחספה מאחורינו תלוכתה וקבוצה
אחרת, מעושת מספר ומיוראת, שנמצאה לפני
הבית, פינתה דרך לי ולמדריך בחסדי-עצמו
שעמד תחתיו וביקשני להיכנס עמו.

נכנסתי לחדר שהיה נתון בחושך וקול
רועם ברך באיטלקית מהדדת את האלהים על
חסדו ואת היום שבאתי בו. כשהתרגלתי לאור
המדומים ראיתי גבר כבן 55, בעל פנים
חיוורת ועיניים בווערות, היושב בכורסת
נכים. הוא ביקשני לקרב כדי שיוכל לשים
את עיניו בי. החדר היחיד שהיה בעל צורה
כל שהיא החל מתמלא אחרים בני הגיי-

המתפלל: פנחס לפיד. בניגוד לרצון הוריו הצטרף פנחס ("פי") לפיד בגיל 15 לעליית
הנוער שהביאה אותו מקנדה מולדתו לארץ ישראל, בה הצטרף לקיבוץ עין השופט, ביום
התיישבותו, ראש השנה תרצ"ח. אחר סיימו את בית הספר במשמר העמק שכנע את הוריו
לעלות ארצה (הם התיישבו בחיפה). בן 18, התגייס ב-1940 לצבא הבריטי, שרת במחנה השמיני,
זכה בצלב הצבאי עבור "אומץ לב יוצא מגדר החובה".
אחר גלותו את עדת סאן-ניקאנדרו המשיך במסע הכיבוש עד וינה, בירת אוסטריה, בה
שימש קצין ליד ועדת ארבע המעצמות (בזכות ידעו את ארבע השפות הדרושות: רוסית, אנגלית,
צרפתית וגרמנית).
אחר פרסום ספרו על הגרים שיופיע בהוצאת ראובן מס בירושלים (והסרטו), כפי שהוא
מקווה, על סמך המשא והמתן המתנהל עם חברה אמריקאית) הוא מקווה לעבוד במשרד החוץ
ולשאת נעה אמריקאית: "אני עדיין מבכר נערות ינקיות על פני כל האחרות".

